

Śródka, Andrzej

Wspomnienia pośmiertne : Ryszard Szretter (1892-1955)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 46, 284-287

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fizyki jądrowej, a liczna kadra fizyków jądrowych należy do grona jego uczniów.

Jerzy Pniewski

RYSZARD SZRETTER /1892-1955/

Ryszard Szretter urodził się 28. III. 1892 w Piotrkowie Trybunalskim w rodzinie Kornelego, architekta i Zofii z d. Czepe. Po ukończeniu warszawskiego gimnazjum E. Rontalera rozpoczął w r. 1912 studia przyrodnicze w tamtejszej Wyższej Szkole Rolniczej. Kontynuował je w latach 1916-1929 w Uniwersytecie Warszawskim, głównie pod kierunkiem wybitnego fizjologa zwierząt - Jana Sosnowskiego i światowej sławy ebiologa - Jana Tura. W latach studiów uniwersyteckich pracował jednocześnie jako asystent w Katedrze Fizjologii Zwierząt Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie. W roku 1920 związał się Szretter z Instytutem Biologii Doświadczalnej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego jako asystent Zakładu Fizjologii, a od r. 1929 do wybuchu wojny kierował Laboratorium Fizjologicznym w Słupi. Przez wiele lat /1915-1930/ pracował też jako nauczyciel biologii w gimnazjach warszawskich.

Podczas okupacji hitlerowskiej przez krótki czas utrzymywał się z wyrobu zabawek /1940/, w latach 1940-1944 brał udział w tajnym nauczaniu licealnym w Warszawie, a po powsta-

niu został wysiedlony w okolice Tunelu k. Miechowa. Tuż po wyzwoleniu związał się na stałe ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego - początkowo jako kierownik Zakładu Fizjologii /1945-1952/, a następnie jako adiunkt /1952-1955/ i profesor nadzwyczajny /1955/ Katedry Fizjologii Zwierząt. Przez 10 lat pracy w tej uczelni wykładał fizjologię zwierząt i fizjologię pracy; zagadnienia te wykładał także w latach 1946-1950 na kursach rolniczych im. St. Staszica w Warszawie. Do licznych jego uczniów należeli m.in. Maria Łuczak, docent technologii żywności Instytutu Przemysłu Mleczarskiego w Warszawie i Marian Rybicki, profesor fizjologii zwierząt Uniwersytetu Warszawskiego. Ryszard Szretter był też jednym z inicjatorów i propagatorów korespondencyjnego nauczania fizjologii /wydał z tego zakresu liczne pomoce naukowe/ oraz współorganizatorem rolniczych studiów zaocznych.

Główną dziedziną działalności naukowej Szrettera była fizjologia pracy zwierząt gospodarczych i fizjologia żywienia kręgowców, choć pierwsze jego prace, pisane niewątpliwie z inicjatywy prof. Tura, dotyczyły odległych zagadnień mechanizmów ontogenezy u ptaków /"O powstawaniu smugi i bruzdy pierwotnej w zarodkach wróbla", 1913 i "Inwersja zarodków kurczęcia i jej stosunek do pola naczyniowego", 1916/. W r. 1922 przedstawił pracę "O głodowej przemianie materii u węzów", na podstawie której uzyskał w r. 1928 stopień doktora filozofii UW. Szczególnie dużo uwagi poświęcał Szretter fizjologii

pracy koni, badając m.in. znaczenie ruchów kończyn przednich w rozwijaniu równomiernej siły fizycznej koni pociągowych oraz wydając szereg prac, jak "O pracy koni karmionych cukrem pastewnym" /1936/ czy "Z badań nad fizjologią koni roboczych" /1947/. Z biegiem czasu swoje badania ergonomiczne łączył z aspektem żywieniowym zwierząt. Efektem tego były obliczenia równoważników energetycznych między pracą fizyczną a produkcją mleka u krów i przyjęte w wyniku tych obliczeń założenie, że wielkość produkcji mlecznej jest wprost proporcjonalna do czasu trwania wzmożonych przemian mięśniowych w okresie wzrostowym zwierząt. Tej problematyki dotyczyły prace "Wpływ mleka na przemianę materii w pierwszych tygodniach życia cielęcia" /1947-1948/ i "Ruchliwość cieląt płci żeńskiej rasy czerwonej polskiej w budynkach" /1951/. Zawsze wracał jednak do swych głównych zainteresowań - do fizjologii pracy, czy to w badaniach wpływu czynników klimatycznych na możliwość wykonywania pracy przez zwierzęta, czy w oznaczaniu wysiłku maksymalnego i określaniu cech kwalifikujących dany organizm do wykonania pracy fizycznej, czy też w publikacjach o charakterze ogólnym, jak "Praca w przemyśle. Szkic fizjologii pracy" /1947/.

Sporo uwagi poświęcał też Szretter metodyce fizjologii - skonstruował on i ulepszył szereg urządzeń i aparatów do badań fizjologicznych.

Profesor Ryszard Szretter był członkiem korespondentem

Towarzystwa Naukowego Warszawskiego od roku 1948. Zmarł w Warszawie 15. IV. 1955.

Andrzej Śródka

STANISŁAW JÓZEF THUGUTT /1862-1956/

Stanisław Józef Thugutt urodził się w Kaliszu 12.V. 1862 w rodzinie aptekarza, Stanisława Antoniego i Ludwiki z Rydeckich. Po wczesnej śmierci ojca wychowywał się w bardzo ciężkich warunkach materialnych, jednak dzięki znacznej pomocy matki ukończył gimnazjum w Warszawie i wstąpił na studia krystalograficzne w Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim. Zmiana głównych zainteresowań w kierunku chemii rolnej skierowała go w roku 1882 na studia u J. Lemberga w uniwersytecie w Dorpacie. Stopień kandydata chemii rolnej uzyskał tamże w r. 1886 na podstawie rozprawy "O nowym drugim alkaloidzie rośliny *Lobelia inflata*". Pierwszą głośną pracę Thugutta była jednak "Mineralogischen Studien" /1891/, w której badał połączenia glinokrzemianu sodowego z innymi solami sodu, wykazał istnienie związków metamerycznych w grupie sodalitowej i opisał nową metodę otrzymywania kaolinu.

Od roku 1892 pracował jako asystent Katedry Mineralogii i Geologii uniwersytetu w Dorpacie; w r. 1894 otrzymał stopień doktora chemii na podstawie pracy "W sprawie ustroju chemicznego pewnych glinokrzemianów" i docenta chemii rolnej